

C-510/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. július 28.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Románia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. június 14.

Fellebbező:

Romaqua Group SA

Ellenérdekű felek a fellebbezési eljárásban:

Societatea Națională a Apelor Minerale

Agenția Națională pentru Resurse Minerale

Az alapeljárás tárgya:

A felperes társaság, a Romaqua Group SA által a Societatea Națională a Apelor Minerale SA (ásványvizek nemzeti vállalata – SNAM) és az Agenția Națională pentru Resurse Minerale (ásványi nyersanyagok nemzeti ügynöksége – ANRM) alperesek ellen a Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal (bukaresti fellebbviteli bíróság, közigazgatási és adójogi perekben eljáró VIII. tanács, Románia) 2019. június 11-i polgári ítéletével szemben benyújtott fellebbezés.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján az EUMSZ 106. cikk (1) bekezdésének, az EUMSZ 49. és EUMSZ 119. cikknek, valamint a 2009/54/EK irányelv 3. cikkének az értelmezését kérik.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 106. cikk (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az alapeljárás tárgyát alkotóhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely fenntartja az ásványvizek kinyerésére vonatkozó engedélyeknek a 100%-os állami tulajdonában álló társaság részére való közvetlen, kezdeti és versenyen kívüli odaítélését (az állami vállalatnak biztosított) kizárólagos engedélyek egymást követő és korlátlan meghosszabbításai révén?

Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16. cikkét, az EUMSZ 49. cikket, az EUMSZ 119. cikket és a természetes ásványvizek kinyeréséről és forgalmazásáról szóló 2009/54/EK irányelv 3. cikkét, hogy azokkal ellentétes az alapeljárás tárgyát alkotóhoz hasonló, fent említett olyan nemzeti szabályozás, amely a kereskedelmi tevékenység gyakorlása szabadságának és a letelepedés szabadságának indokolatlan korlátozását vezeti be?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések és ítélezési gyakorlat

Az EUMSZ 49. és az EUMSZ 102. cikk, az EUMSZ 106. cikk (1) bekezdése és az EUMSZ 119. cikk (1) bekezdése.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 16. cikk.

A természetes ásványvizek kinyeréséről és forgalmazásáról szóló, 2009. június 18-i 2009/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv; (5) preambulumbekkezdés és 3. cikk.

2014. július 17-i Bizottság kontra DEI ítélet (C-553/12 P), 41–47. pont.

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

61/1998. sz. bányászati törvény

46. cikk: „(1) Az állami intézmények, a nemzeti bányászati társaságok és a kereskedelmi társaságok csak az általuk működtetett azon telephelyeken folytathatják tevékenységüket, ahol az e törvény közzétételének napján már engedélyezett feltárási, fejlesztési vagy kinyerési munkákat végeznek.

(2) Az állami intézmények, a nemzeti bányászati társaságok és azon kereskedelmi társaságok, amelyek bányászati tevékenységet folytatnak, az e törvény hatálybalépésétől számított kilencven napon belül befejezik az (1) bekezdésben megállapított telephelyek kutatási, fejlesztési és kinyerési körzeteinek lehatárolását, és azok működtetését vagy koncesszióba adását kérik az illetékes hatóságtól e törvénnyel összhangban.”

A 61/1998. sz. törvényt hatályon kívül helyező *85/2003. sz. bányászati törvény*

20. cikk (2) bekezdése: „A kinyerési engedélyt legfeljebb húsz évre adják ki, amely további öt éves időszakokra meghosszabbítható.”

60. cikk (1) bekezdése: „Az érvényes engedélyek rendelkezései azok teljes időtartama alatt hatályban maradnak a megadásuk szerinti feltételekkel.”

A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) 136/2001. sz. határozata, amely a koncessziós rendszerről szóló 219/1998. sz. törvény 40. cikke (1) bekezdésének első mondatában foglalt rendelkezéseket alkotmányellenesnek ítélte, amennyiben a helyi hatóságok kötelesek koncessziós szerződés útján közjavakat vagy helyi érdekű közösségi tevékenységeket és közszolgáltatásokat közvetlenül meghatározott jogi személyeknek közvetlenül odaítélni.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A 786/1997. sz. kormányhatározattal hozták létre a SNAM kereskedelmi tevékenységet folytató részvénytársaságot – amely egy teljes egészében állami tőkével rendelkező román jogi személy – a Regia Autonomă a Apelor Minerale din România (a romániai ásványvizek független ügynöksége) átszervezése keretében, amely tevékenységének tárgya „a működtetett nyerőhelyek hasznos ásványi anyagainak kiaknázása és értékelése kereskedelmi tevékenység, geológiai és hidrogeológiai kutatás, valamint termékeinek palackozással vagy turisztikai és fürdőzéssel kapcsolatos tevékenységgel való kiaknázása révén, a szállítás, a tárolás, az elosztás és a forgalmazás”.
- 2 Az 1999-ben egymás után elfogadott kormányhatározatokkal (a 489/1999., az 568/1999., a 695/1999. és az 1020/1999. sz. határozat) jóváhagyták, hogy az ANRM (mint engedélyező szerv) húsz éves időtartamra közvetlen odaítéléssel koncessziós engedélyeket adjon a SNAM részére az összes, ezen időpontban Romániában működő ásványvízlelőhely (harminc víztartó réteg) kihasználására.
- 3 2016. július 19-én a Romaqua Group SA azt kérte az ANRM-től, hogy a Borszék és Gödemesterháza körzetek használatára vonatkozó kinyerési engedélyeket azonnal ruházza át, és amikor a korábban közvetlenül a SNAM részére megadott engedélyek 2018-ban lejárnak, ne hosszabbítsa meg azokat, hanem a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően írjon ki nyilvános pályázati eljárást az új engedélyek odaítélésére.
- 4 Az ANRM arra hivatkozva utasította el ezeket a kérelmeket, hogy az engedélyeket csak az SNAM ruházhatja át az ANRM előzetes hozzájárulásával, és nyilvános pályázati eljárást csak akkor lehet kiírni, ha az SNAM nem kéri a jelenlegi engedélyek meghosszabbítását. A meghosszabbítást öt éves időszakokra lehet kérni, és az ANRM nem utasíthatja el az ilyen kérelmet.
- 5 A SNAM a maga részéről kijelentette, hogy nem érdekelt a két kinyerési engedély alapján vállalt jogok és kötelezettségek átruházásában.

- 6 2016. november 2-án a Curte de Apel Bucureștihez (bukaresti fellebbviteli bíróság) benyújtott keresettel a Romaqua Group SA pert indított az alperes ANRM-mel szemben, amelyben azt kérte, hogy állapítsák meg, hogy kérelmének elutasítása indokolatlan volt, és – 2018 végén azon időszak lejártakor, amelyre vonatkozóan az ásványvíz-kinyerési tevékenységek koncessziójára vonatkozó, 331/1999. sz. (Borszék körzet) és 585/1999. sz. (Gödemesterháza körzet) engedélyeket az SNAM részére odaítélték – rendeljék el a nyilvános közbeszerzési eljárás kiírását a következő időszakra vonatkozó kinyerési tevékenység koncessziójára a hatályos jogszabályi rendelkezésekkel összhangban.
- 7 A Romaqua Group SA keresetének indokolásában azt állította, hogy annak ellenére, hogy a hatályos jogszabályok pályázati eljárás kiírását írtak elő, az ANRM a 2. pontban említett engedélyeket a koncessziós rendszerről szóló 219/1998. sz. törvény 40. cikkének (1) bekezdése alapján közvetlenül a SNAM részére ítélte oda.
- 8 A 219/1998. sz. törvény 40. cikke (1) bekezdésének a Curte Constituțională (alkotmánybíróság) 136/2001. sz. határozatával történő alkotmányellenesség nyilvánítását, valamint a 85/2003. sz. bányászati törvény hatálybalépését követően, amelynek 18. cikke előírja, hogy a kinyerési engedélyeket a nyilvános közbeszerzési eljárás nyertes ajánlattevőjének kell megadni, az ANRM az ásványvizek kinyerésére vonatkozó koncessziós engedélyeket a SNAM-on kívül más társaságoknak is megadta, amely társaság azonban továbbra is indokolatlanul erőfölényben van az ásványvíz-kinyerés piacán.
- 9 Védekezésében az ANRM azzal érvelt, hogy a koncessziós engedélyeket a 61/1998. sz. bányászati törvény 46. cikkével összhangban adták meg a SNAM részére, mivel ez utóbbi bányászati tevékenységet folytatott Borszék és Gödemesterháza körzetében.
- 10 Miután a SNAM beavatkozását elfogadta az ügyben, a Curte de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság) 2019. június 11-én elutasította a Romaqua Group SA által benyújtott keresetet, megállapítva, hogy a 61/1998. sz. törvény 46. cikke és a 85/2003. sz. bányászati törvény 20. cikkének (2) bekezdését, valamint a 85/2003. sz. bányászati törvény alkalmazási szabályainak jóváhagyásáról szóló 1208/2003. sz. kormányhatározat 32. cikkének (1) bekezdését kell alkalmazni.
- 11 A Romaqua Group SA fellebbezést nyújtott be a 2019. június 11-i ítélet ellen az Înalta Curte de Casație și Justițiehez (legfelsőbb semmítő- és ítélőszék, Románia), a kérdést előterjesztő bírósághoz, többek között arra hivatkozva, hogy a megtámadott ítélet sérti az uniós jog elsőbbségének elvét, és arra kérte a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy előzetes döntéshozatal céljából terjesszen kérdést a Bíróság elé.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 12 A Romaqua Group SA azt állítja, hogy az ANRM álláspontját, amelyet a Curte de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság) is támogatott, és amely szerint a SNAM a 85/2003. sz. törvény 20. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján jogosult öt évenként az engedélyek öt évre történő egymást követő meghosszabbítását kérni, és ezért a közvetlen odaítélésből származó kinyerési jognak a SNAM részére a hosszabbítás révén határozatlan időre történő fenntartását is az uniós jog fényében kell értékelni.
- 13 Valójában a SNAM erőfölényben van, mivel megmaradt a már 1998-ban kiaknázás alatt álló erőforrásokhoz való hozzáférés különleges és kizárólagos joga. A fellebbező szerint azonban az ezt a helyzetet lehetővé tevő nemzeti rendelkezések ellentétesek az EUMSZ 106. cikk (1) bekezdésével és az EUMSZ 102. cikkel. A szóban forgó nemzeti rendelkezések nemcsak különleges és kizárólagos jogokat tartottak fenn, hanem erőfölénnyel való visszaéléshez is vezettek.
- 14 Emellett a Charta 16. cikke, valamint az EUMSZ 49. és EUMSZ 119. cikk értelmében a 2009/54/EK irányelv 3. cikkével összefüggésben értelmezve a szóban forgó nemzeti szabályozás akadályokat állít más vállalkozások piacra lépése elé, és a letelepedés szabadságának olyan korlátozását jelenti, amely nem tűnik indokoltnak.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 15 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a jelen ügy tárgya a közvetlenül (pályázati felhívás nélkül) odaítélt engedélyek (*de facto* időbeli korlátozás nélküli) meghosszabbítás útján történő fenntartásának lehetősége, és ezáltal az e piacra vonatkozó versenyrendszer torzulása (mivel a SNAM erőfölényben van azáltal, hogy megtartja a már 1998-ban kiaknázás alatt álló erőforrásokhoz való hozzáférés különös és kizárólagos jogát).
- 16 Az Înalta Curte de Casație și Justiție (legfelsőbb semmitő- és ítélszék) a „közvállalkozások” és a „kizárólagos jogok” fogalmát egymás után elemezve megállapítja, hogy a jelen ügyben az EUMSZ 106. cikk rendelkezéseit kell alkalmazni.
- 17 Egyrészt ugyanis e fogalmak közül az elsőt illetően e bíróság hangsúlyozza, hogy a SNAM kereskedelmi tevékenységet folytató részvénytársaság, román jogi személy, amely teljes egészében állami tulajdonban lévő tőkével rendelkezik, így „közvállalkozásnak” tekinthető.
- 18 Másrészt, ami a fent említett második fogalmat illeti, bár a 61/1998. sz. törvény 10. cikke, majd a 85/2003. sz. törvény elméletileg nyitva hagyja az ásványvízkészletekhez való hozzáférés lehetőségét, a valóságban ezt a lehetőséget a 61/1998. sz. törvény 46. cikke alapján az elsődlegesen az SNAM részére

megadott engedélyek fennállása korlátozza. A SNAM részére biztosított előjog korlátlan és egymást követő ötévenkénti meghosszabbítása különös és kizárólagos jogot biztosít a SNAM számára, ugyanakkor akadályokat állít más vállalkozások piacra lépése elé, amit a versenytanács is kiemelt a romániai természetes ásványvízkészletek kinyerésének piacára vonatkozó ágazati vizsgálatot követően készített jelentésében.

- 19 A 2014. július 17-i Bizottság kontra EDI ítélet (C-553/12 P) 41–47. pontjára is tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy komoly kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a szóban forgó engedélyek meghosszabbítására vonatkozó nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a versenyre, a letelepedés szabadságára és a kereskedelmi tevékenység egyenlő feltételek mellett történő folytatásának szabadságára vonatkozó uniós jogi rendelkezésekkel.